

LA FESTA DEL BATRE DE LLUÇÀ

Aleix Cardona i Pere Garet

Anualment, el cicle SOLC, música i tradició al Lluçanès, tanca la seva programació i activitat als plans de la Casa Nova de Lluçà (Lluçanès) amb la Festa del Batre. Però aquesta activitat no forma part de les iniciatives musicals, culturals i promocionals d'aquest cicle, sinó que és el cicle el que s'afegeix a la festa i hi aporta la part musical. Precisament, aquesta és la característica d'aquesta festa, organitzada per la comissió de festes de Lluçà amb el suport de l'Ajuntament de la localitat: una celebració pròpia de la gent del poble a la qual s'hi afegeixen ingredients per arrodonir-la, però que té sentit per ella mateixa.

No es tracta, doncs, de la típica festa inventada o recuperada amb

finalitats turístiques, sinó que dona continuïtat a la festa que des de ben antic celebraven al Lluçanès per donar compte de la fi de la feina del batre, moment en què mataven el gall cantador i se'l menjaven —sol o en companyia d'altres— per tancar la festivitats.

És, per tant, una festa que ha perdurat, però que en el cas del poble de Lluçà té una referència concreta en la batuda a Cal Salles, una casa de curioses significacions en el terme, on hi vivien tres germans solters: el Pere, el Benet i la Felisa.

L'accident que va patir el primer, el Pere, va provocar una allau de solidaritat en la població, fet que

comportà que s'anés a batre a Cal Salles, de forma espontània, convertint l'activitat pròpia de cada casa en una activitat conjunta del poble. Passats quatre o cinc anys amb aquesta modalitat, i quan la celebració començava a notar un cert aire de restricció, es decidí d'obrir-la a tot el poble, passant la celebració als plans de la Casa Nova. Llavors, s'anava a buscar la màquina a Cal Salles, es feia la batuda i tot el ritual, i es retornava la màquina a la casa.

Per tal de garantir el futur de la celebració i el significat d'aquesta festa col·lectiva, l'Ajuntament de Lluçà adquirí la màquina de batre, la gavelladora i la màquina de ventar, que són les que des de l'any



31

PARLEM DE...



La construcció del paller, un procés empolsinat i artístic que requereix d'un bon mestre palleraire.



A primers d'agost, el dinar del batre, multitudinari, a voltes s'ha acabat amb una refrescant pluja.

1994 protagonitzen la festa dins el calendari del cicle SOLC.

LA FESTA

Actualment, i amb petites variacions fruit de les idees que, com a qualsevol grup o comissió de festes, acudeixen als caps dels promotors, la Festa del Batre a Lluçà té una estructura estable que comença dies abans de la diada en si mateixa, que s'escau el primer diumenge d'agost, amb la mort del porc que ha de ser la base de l'actual àpat de la celebració, amb l'elaboració consegüent de les botifarres i la posada a punt de la resta de parts de l'animal més anatemitzat i més cobejat alhora, d'entre les quals caldrà destacar la cansalada —què greix! què bona!

El dia del batre comença amb la instal·lació de la maquinària i el repàs del seu estat per garantir una bona feina.

Tot seguit, l'encesa del foc que acompanyarà la jornada, on s'hi courà l'esmorzar, s'hi bullirà l'escudella i s'hi farà el tall a la brasa.

A continuació, l'arribada dels Amics de les Eines Antiques del Lluçanès, que amb el seu rebom-

bori i les fumeres dels tractors enceten el moviment de la jornada.

Potser arribin els músics, els primers passavolants i, ben segur, un personatge insubstituïble: el palleraire.

Qui no hi arriba, perquè ja hi és, és el grup de veïnes i veïns de les cases de Lluçà, que munten, coordinen, fan i desfan, i donen vida a la festa i a la vella màquina de batre.

L'esmorzar posa les bases d'una jornada gastronòmica intensa a les portes, ja superat el lllindar, del mes d'agost: botifarra de carn del perol i cansalada, amb pa amb tomàquet i/o torrat i algun que altre traguèt de vi.

...I la màquina tremola al ritme de la feina; ...i el paller ja neix; ...i els components se separen i el gra s'ensaca; ...i els primers que s'hi encanten; ...i el petit origen del Lluçanès s'omple d'olors i colors de festa; ...o de feina? Qui ens ha fet creure que la festa i la feina han de viure donant-se l'esquena?

El viacrucis de la màquina, que va fent les seves estacions com si es volgués donar l'aire que la feina li nega, arriba al final, amb

el paller curull de palla i amb l'olla que n'indica la fi, el palleraire —que haurà vingut de la Plana, de Taradell, allà enllà d'Osona—, que es desprèn de les noses que li han garantit una bona feina i amb la resta de feinejadors empolsinats i enriolats només de pensar amb el dinar que els espera. Mentre, els més mandrosos hauran anat a fer el beure a recer d'alguna alzina.

I és que les alzines són el marc incomparable per a un dinar de primera: escudella, carn d'olla, amanida, botifarra bona i negra, postres, vi i xampany, i el cafè i el raig, fumejat amb algun caliquenyo vingut de més al sud.

Però amb el SOLC la festa continua, s'allargassa la fi, romancera i enyoradissa, i es prepara la pista de ball. A mig fer, la rifa de la panera del Solc i les paraules de comiat. Darreres ballades, darreres suades. I es refà el camí: plegar-ho tot, tornar a casa, desar la maquinària, els vells tractors que tornen al fum... Però, a més dels sons escampats per l'aire i de les olors que perduraran per dies, com a fidel testimoni de la voluntat de seguir, drets i assemtats a terra, educats —d'aquí el *barret*— i austers, com la feina, el paller ens certifica la garantia que a

Lluçà hi ha qui seguirà esperant la feina per retrobar la festa, o a l'inrevés.

LA BASE

Massa sovint, des de diferents cantons, des de diferents instàncies, se'ns bombardeja amb paraules que hem après però que la majoria no hem acabat d'entendre: turisme, oci, professionalització...

Sembla com si es tractés de convèncer-nos que tot ha de girar a l'entorn d'un intercanvi basat en la compra i la venda de la nostra voluntat, més enllà de qualsevol altre concepte i objectiu. D'un consum suprem que ha de beneir totes i cadascuna de les actituds i activitats, i que ha de substituir allò social per allò interessat. Les festes tendim a convertir-les en aparadors per a miraires sense més criteri que saber-se embadocat i, així, satisfet.

Per això és interessant aproximar-se a la dinàmica que hi ha al darre-

re de la Festa del Batre de Lluçà. I és aquí on descobrim el paper de les dones de les cases de Lluçà i la seva importantíssima participació en la festa –antecedents, celebració i tancament–, que garanteix un àpat de qualitat, treballat seriosament i amb responsabilitat, coneedores de la matèria tractada, i que aporta a la festa la infraestructura adequada perquè s'acompleixin els objectius.

En elles trobem el lligam entre el passat de la feina, de la festa, i el present, que ens permet gaudir d'un acte desprovist de falsos guarniments per a afamats de distraccions de fàcil pair, però que li aferma el sentit d'identitat, de col·lectivitat i present viu.

La feina de la Festa del Batre –i les festes dels exveïns, del dia del segar o la del bosc, només realitzada en una ocasió– mostra la cara de l'esforç obligat pel dia a dia que tenia antigament, i la del present, de plaer, de gaudi, de celebració volgudament assumida. I en aquest

punt convé destacar l'aportació d'un personatge clau, d'una persona essencial, com és el cas del Marcelino de la Casa Nova, que hi aporta el camp, la feina corresponent i... el que calgui, que no és poc, a vegades.

De tot plegat, se'n deriva un lligam, una cohesió, que és útil quan les circumstàncies així ho aconsellen i que genera una infraestructura per cobrir les necessitats del poble, fins i tot per damunt dels acords o els desacords que tota convivència genera. La resposta i l'actitud davant d'una crisi col·lectiva, com va ser la del 1994 amb els incendis, demostren l'estreta relació entre la festa i l'activitat feineira, així com la importància de l'arrelament i l'assentament de les col·lectivitats en el territori. I de la seva presència activa. Tot plegat permet afirmar, amb una certa satisfacció, que la Festa del Batre de Lluçà no s'ha convertit en un acte nostàlgic per a consum d'altri, sinó en una festa viva i actual de la gent del poble.



33

PARLEM DE...

urbàlia rural
Sarau mediterrani

Contractació:
963 808 691